

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000500

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-02-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: 26.02.2025 №63

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколаєва Ольга Вікторівна

2. OLHA V. NIKOLAIEVA

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0004-3141-1029

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Право

Дата захисту: 11-02-2025

Спеціальність за освітою: Правознавство

Місце роботи здобувача: Харківський окружний адміністративний суд

Код за ЄДРПОУ: 34390710

Місцезнаходження: Майдан Свободи, 6, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7304

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.27.01

Тема дисертації:

1. Цивільно-правовий режим творів архітектури, створених з використанням штучного інтелекту: вітчизняний та світовий досвід.
2. Civil law regime of architectural works created with the use of artificial intelligence: domestic and international experience.

Реферат:

1. Дисертація є першою в українській цивілістиці науковою працею, у якій комплексно досліджено теоретичні й практичні аспекти правового режиму творів архітектури, створених із використанням штучного інтелекту, за законодавством України та зарубіжних країн, визначено сутність окреслених правовідносин, досліджено їх суб'єктний склад та особливості механізму захисту прав їх учасників. У роботі проаналізовано структуру та динаміку правовідносин, об'єктом яких є твір архітектури, створений з використанням штучного інтелекту, у якості її теоретичної основи досліджено питання цивілістичної характеристики категорій правового режиму об'єкта та правового статусу суб'єкта цивільних правовідносин, зокрема й авторсько-правових, встановлено їх спільні й відмінні риси. Наголошено, що категорія правового режиму об'єкта

цивільного правовідношення вказує насамперед на межі та обмеження в його правовому регулюванні, тобто на імперативні елементи в загальному диспозитивному регулюванні цивільних відносин. Категорія правового статусу застосовується до суб'єктів правовідношення, її основою в цивільному праві є правосуб'єктність особи. Проте спільною ознакою категорій правового статусу і правового режиму є цільова спрямованість правового регулювання відносин у сфері взаємодії наділених відповідним правовим статусом суб'єктів щодо об'єктів із визначеним правовим режимом. З урахуванням цих положень підтверджено висновок про винятково об'єктний характер штучного інтелекту та відповідно про неможливість визнання його на сучасному етапі суб'єктом правовідносин та надання йому будь-якого правового статусу. У результаті дослідження доведено, що твір архітектури, створений з використанням штучного інтелекту, завжди містить вагомий інтелектуальний, творчий внесок архітектора як його автора, а отже завжди оригінальним, тобто твором, на який відповідно виникають саме авторські права, а не права особливого роду. Автором такого твору завжди є архітектор, який на правомірній правовій підставі використав систему штучного інтелекту або ж скористався результатом правомірного використання системи штучного інтелекту замовником твору за відповідним договором. Стверджується, що навіть за умови використання генеративного штучного інтелекту архітектор як кваліфікований спеціаліст надає насамперед значну необхідну та достатню кількість запитів та підказок, які коригують та направляють процес генерування штучним інтелектом, зрештою визначаючи його остаточну форму та оригінальність як об'єкта цивільно-правового захисту. Крім того, істотним інтелектуальним, творчим внеском архітектора у створення твору архітектури з використанням штучного інтелекту завжди слід вважати здійснення авторського нагляду, який є невід'ємною частиною архітектурної діяльності, під час якої відбувається зведення об'єкта архітектури як форми втілення твору архітектури, та зумовлює статус архітектора як спеціального суб'єкта відповідальності за результат втілення цього твору. Система штучного інтелекту в цьому разі є інструментом створення твору, а не джерелом генерування неоригінального об'єкта, на який виникають права особливого роду (*sui generis*). При цьому обґрунтовано, що за умови відсутності творчого внеску фізичної особи для створення твору архітектури з використанням штучного інтелекту у формі ескізів, креслень ілюстрацій чи інших зображень / моделей та мети подальшого втілення твору архітектури в містобудуванні, результат генерування штучним інтелектом має правовий режим неоригінального об'єкта. Визначено, що в разі використання штучного інтелекту архітектором для генерування зображень, ескізів, креслень, моделей з метою візуалізації авторського задуму на різних етапах архітектурної діяльності, які рішенням архітектора долучаються до архітектурного проекту, такі зображення, ескізи, креслення, моделі тощо стають частиною такого проекту та в комплексі становлять відповідний твір архітектури. Виокремлено загальні та спеціальні ознаки твору архітектури як об'єкта цивільних прав. Загальними ознаками твору архітектури, як і будь-якого іншого різновиду творів, є оригінальність, інтелектуальний, творчий характер, їх притаманність тільки людині. Спеціальні ознаки твору архітектури це – галузь створення (спорудження будівель, містобудування, садово-паркового мистецтва, ландшафтних утворень) та форма втілення (креслення, ескізи, моделі будівель чи споруд, збудовані будівлі чи споруди, плани населених пунктів тощо). Доведено, що для набуття творчим задумом архітектора правового значення твору архітектури він неодмінно повинен відповідати вимогам будівельних норм і правил. Така відповідність будівельним нормам та правилам має не тільки суто теоретичну значущість для характеристики особливостей твору архітектури, але й практичне значення – для відмежування від подібних об'єктів правового захисту, таких як твори образотворчого мистецтва, а також ілюстрації, карти, плани, креслення, ескізи, пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії, техніки тощо.

2. The dissertation is the first academic work in Ukrainian civil law which comprehensively examines the theoretical and practical aspects of the legal regime of architectural works created with the use of artificial intelligence under the laws of Ukraine and foreign countries, defines the essence of the legal relations outlined, studies their subject composition and the specifics of the mechanism for protecting the rights of their participants. The research analyzes the structure and dynamics of legal relations the object of which is an architectural work created with the use of artificial intelligence, and as its theoretical basis the author investigates the issues of

civilistic characteristics of the categories of legal regime of the object and legal status of the subject of civil legal relations, including copyright relations, and identifies their common and distinctive features. The author emphasizes that the category of legal regime of the object of civil legal relations primarily indicates the limits and restrictions in its legal regulation, i.e., the imperative elements in the general dispositive regulation of civil relations. The category of legal status is applied to the subjects of legal relations, and its basis in civil law is the legal subjectivity of a person. However, the common feature of the categories of legal status and legal regime is the focus of legal regulation on relations in the area of interaction of subjects with the corresponding legal status with regard to objects with a certain legal regime. Considering these provisions, the author confirms the conclusion that artificial intelligence is exceptionally an object and, accordingly, that it cannot be recognized as a subject of legal relations at the present time and be granted any legal status. The study proves that an architectural work created with the use of artificial intelligence always contains a significant intellectual and creative contribution of the architect as its author, and therefore is always original, i.e. a work for which copyright, rather than sui generis rights, arise accordingly. The author of such a work is always an architect who has used an artificial intelligence system on a legitimate legal basis or has used the result of the legitimate use of an artificial intelligence system by the customer of the work under a relevant agreement. It is stated that even if generative artificial intelligence is used, the architect, as a qualified specialist, provides, first of all, a significant necessary and sufficient number of requests and hints which correct and direct the process of generation by artificial intelligence, ultimately determining its final form and originality as an object of civil legal protection. In addition, the architect's significant intellectual and creative contribution to the creation of an architectural work is carried out during the creation of an architectural work, the final stage of which is the construction of an architectural object as a form of embodiment of such a work, with due regard for its place in the system of relevant legal relations. The author substantiates the dual legal nature of author's supervision as an element of legal relations, namely, its characterization as right-duty – both the right and the duty of an architect as the author of an architectural work, since author's supervision contains signs of both possible and necessary behavior of a subject of legal relations. Author's supervision is necessary to ensure control over compliance with building codes and regulations in the field of architectural activity, i.e. its essence goes beyond the possible behavior of an architect as an authorized entity, as it is also mandatory. At the same time, the right to the inviolability of an architectural work is realized through the author's supervision; during the author's supervision, the architect also has the right to object to non-compliance with the project, and he or she cannot be forced to exercise this right unless it concerns compliance with the legally established standards in construction, and is obliged to take measures in case of deviation from the project using artificial intelligence should always be considered the exercise of author's supervision, which is an integral part of architectural activity, during which an architectural object is erected as a form of embodiment of an architectural work, and determines the status of the architect as a special subject of responsibility for the result of the embodiment of this work. In this case, the artificial intelligence system is a tool for creating a work, and not a source of generating a non-original object to which sui generis rights arise.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Ніколаєва О. В. Правовий режим творів архітектури, створених із використанням штучного інтелекту. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. // Б. 2023. № 1 (57). С. 215–222.
- 2. Ніколаєва О. В. Підстави надання правової охорони творам архітектури, створеним з використанням штучного інтелекту. Правова позиція. // Б. 2023. № 4 (41). С. 26–30.
- 3. Ніколаєва О. В. Проблеми відповідальності автора, пов'язані зі створенням творів архітектури з використанням штучного інтелекту. Юридичний науковий електронний журнал. // Б. 2024. № 4. С. 200–204.
- 4. Ніколаєва О. В. Доктринальні підходи щодо специфіки цивільно-правового режиму творів архітектури, створених із використанням штучного інтелекту. Доктрина приватного права: традиції та сучасність: матеріали ХХ наук.-практ. конф., присвяч. 100-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслова (м. Харків, 4 лют. 2022 р.). Х. 2022. С. 466–470.
- 5. Ніколаєва О. В. Питання цивільно-правової кваліфікації творів архітектури, створених із використанням штучного інтелекту. Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах в Україні: матеріали Наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова (м. Харків, 16 груд. 2022 р.). Харків, 2022. С. 239–243.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111u000963

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яроцький Віталій Леонідович

2. Vitaliy L. Yarockiy

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Якубівський Ігор Євгенович
2. Ihor Y. Yakubivskyi

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5322-249X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жорнокуй Юрій Михайлович
2. YURI M. ZHORNOKUI

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9669-6062

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, 27, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Музика Тетяна Олександрівна
2. Tetiana O. Muzyka

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5267-0987

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тупицька Євгенія Олександрівна

2. Yevheniia O. Tupytska

Кваліфікація: к. ю. н., доц., 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7484-9723

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Код за ЄДРПОУ: 02071139

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, буд. 77, Харків, Харківський р-н., 61024, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Надьон Вікторія Валентинівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Надьон Вікторія Валентинівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Лейба Людмила Василівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна